

LAMBARKA CILMI BULSHADA:

32/2022

TAARIKHDA DAABACADDA:

27/04/2022

Waxa laga filayo iyo waaya-aragnimada Isticmaalayaasha iyo Daryeelayaasha Adeegga Qoomiyadaha Madow, Aasiyaan iyo kuwa laga tirada badan yahay

Qiimaynta Xeerka Adeegyada Bulshada iyo Ladnaanta (Wales) ee 2014

Waxa laga filayo iyo waaya-aragnimada Isticmaalayaasha iyo Daryeelayaasha Adeegga Qoomiyadaha Madow, Aasiyaan iyo kuwa laga tirada badan yahay

Mark Llewellyn¹

Llewellyn M. (2022) Filashooyinka iyo Khibrada Isticmaalayaasha iyo Daryeelayaasha Adeegga Qoomiyadaha Madow, Aasiyaan iyo kuwa laga tirada badan yahay. Cardiff Dowladda Wales, lambarka warbixinta GSR 32/2022. Laga heli karo: <https://gov.wales/expectations-and-experiences-black-asian-minority-ethnic-service-users-carers>

Aragtiyada lagu sheegay warbixintan waa kuwa cilmi-baarayaasha ee maahan kuwa ay leeyihiin Dowladda Wales

Wixii macluumaad dheeraad ah fadlan la xidhiidh:

Social Services and Integration

Welsh Government, Cathays Park, Cardiff, CF10 3NQ
E-mail: research.healthandsocialservices@gov.wales

---

¹ [Welsh Institute for Health and Social Care](https://wihsc.southwales.ac.uk/team-members/wihsc-staff/), University of South Wales: <https://wihsc.southwales.ac.uk/team-members/wihsc-staff/>

Shaxda Tasmada

1. Hordhac iyo sooyaal 4
2. Qodobo muhiim ah oo ka soo baxay dooda 7
  - Dareenka guud ee lagu daayo adeegyada bulshadu 7
  - Waqti la'aan lagu daryeelo nidaamka daryeelka 8
  - Codka dadka lama maqlo, wax maamul ahna ma haystaan 8
  - Saamaynta fikir-ku-takoorka jinsiyadeed ee daryeelka iyo taageerada 10
3. Ku socda gunaanad 12

1. Hordhac iyo sooyaal

- 1.1 Sharciga Adeegga Bulshada iyo Fayo-qabka (Wales) 2014 wuxuu dejiyaa aragti lagu soo saaro 'isbeddelyada wax beddeli kara' ee siyaasadda adeegga bulshada, xeerarka iyo qabanqaabada gaarsiinta Wales oo dhan. Waxay ka kooban tahay 11 qaybood, waxaana lagu wargeliyaa shan mabda'a oo dejiya aragti lagu soo saaro isbeddello isbeddel ah oo ku yimaada siyaasadda guud, xeerarka iyo bixinta adeegga. Waxa ku toosan qaab-dhismeedyo, habraacyo iyo xeerar ku-dhaqan.
- 1.2 Dayirta 2018, dawladda Welsh waxay wakiishay iskaashiga aqoonyahannada afarta jaamacadood ee Wales iyo la-taliyayaal khabiir ah si ay u gudbiyaan qiimaynta sharciga. Qiimaynta qaran ee madaxa banaan, oo loo yaqaan daraasadda IMPACT, waxay eegtaa fulinta iyo natiijooyinka sharciga iyada oo loo marayo shanta mabaadi'da: wanaagga, ka hortagga iyo faragelinta hore, wax-soo-saarka, shaqada hay'adaha badan, iyo codka iyo xakamaynta. Daraasadu waxay tan samaynaysaa iyadoo la tixgelinayo halka mabaadiida sharcigu ay la falgalaan dadka ama ururada ay tahay inuu xeerku saamayn ku yeesho - ugu horrayn, shakhsiyaadka u baahan daryeelka iyo taageerada, daryeelayaashooda iyo xubnaha qoyska, iyo bulshada oo ay ku nool yihiin.
- 1.3 Iyada oo qayb ka ah qiimaynta guud, cilmi-baadhis ballaadhan ayaa lagu sameeyay adeegayaasha iyo daryeelayaasha waxa ay filayaan iyo waaya-aragnimadooda sharciga. Warbixintaas - 'Flashooyinka iyo Waayo-aragnimada: adeegsadhaha adeegga iyo aragtida daryeelaha ee Sharciga Adeegyada Bulshada iyo Ladnaanta (Wales)) - oo ku salaysan layli cilmi-baaris ballaaran oo lala yeeshay isticmaalayaasha adeegga iyo daryeelayaasha Wales oo dhan, ayaa laga heli karaa [Evaluation of the Social Services and Well-being \(Wales\) Act 2014: expectations and experiences](#)
- 1.4 Tani waa warbixin kooban, oo ku salaysan xog-hoosaadyo la ururiyey: koox-kooxeed leh dadka da'da ah ee Madow, Aasiyaan iyo kuwa laga tirada badan yahay iyo daryeelayaasha dadka da'da ah.²

---

² Waa axiomatic in qowmiyadaha laga tirada badan yahay ay yihiin kuwo kala duwan, oo ay ku kala duwan yihiin gudaha iyo kooxaha labadaba, iyo sida Saltus (2020) sheegayo, isku dayada lagu kala saarayo dadkan ayaa leh oo had iyo jeer noqon doona dhibaato (eeg: <https://www.eyst.org.uk/assets/holding-on-to-the-gains151220.pdf>). Sidoo kale, Dowladda Welsh qabyo qoraalka Qorshaha Waxqabadka Sinaanta Jinsiga wuxuu dhigayaa: "Erayada loo isticmaalo in lagu qeexo koox dad ah oo aad u kala duwan oo inta badan wadaaga wax yar marka laga reebo takoorka ay la kulmaan inta badan waa arrin muran leh. Waxaa jiray doodo dhowr ah oo ku saabsan erey-bixinta ay tahay in lagu isticmaalo Qorshe Hawleedkan. Waxaa jiray heshiis yar oo ku saabsan waxa ereybixinta ugu habboon ay tahay. Sidaa darteed, iyadoo la ilaalinayo isticmaalka EYST oo waafaqsan Qorshaha qabyada ah ee Dowladda Welsh, kelmadda 'Black, Asian and Minority Ethnic' (si loo qeexo dadka, dadyowga iyo kooxaha) ayaa la adeegsan doonaa kooban. Qoraallada EYST: "Waxaan aqoonsannahay in kani yahay erey lagu muransan yahay iyo in kuwa kale door bidaan inay adeegsadaan "BME", "Madow" ama "Qowmiyada laga tirada badan yahay/ qowmiyadaha tirada yar" ama "POC" / Dadka Midabka leh. Waxaan ka doodi doonaa oo dib u eegi doonaa shuruudaha la door biday in lagu isticmaalo gudaha dhaqankeena si joogto ah, sidoo kale waxaan ogaan doonaa in xubnaha kooxda EYST, ka qaybgalayaasha iyo la-hawlgalayaasheeda laga yaabo inaysan dhammaantood ku heshiin ereybixinnada ay doorbidayaan."

- 1.5 Ujeedada dukumeentigani waa in diirada la saaro waayo-aragnimadoodii ay noolaayeen si loo hubiyo in codkooda la maqlo gudaha daraasadda guud.

Cilmi-baaris lala sameeyay Istimaalayaasha Adeegga iyo Daryeelayaasha ka soo jeeda asalka Qowmiyadaha Madow, Aasiyaan iyo kuwa laga tirada badan yahay

- 1.6 Macluumaad faahfaahsan oo ku saabsan habka habka cilmi-baarista tayada leh ee lala sameeyo isticmaalayaasha iyo daryeelayaasha waxay filayaan iyo waaya-aragnimadooda sharciga ayaa lagu heli karaa warbixinta ugu weyn. Cilmi-baadhistu waxay adeegsatay muunad ujeedo leh, farsamo ku lug leh aqoonsiga iyo xulashada shakhsiyaadka ama kooxaha shakhsiyaadka leh aqoon qoto dheer iyo/ama waayo-aragnimada ifafaalaha xiisaha (Creswell iyo Plano Clark, 2018), ka-qaybgalayaasha waxaa lagu shaqaaleysiiyay noocyo kala duwan oo albaab-ilaaliye ah. ururada (Singh iyo Wassenaar, 2016). Ururradan irid-ilaaliyeyaashu waxay laf-dhabar u ahaayeen geeddi-socodka xog-ururinta iyo hubinta in la maqlo codadka kuwa helaya daryeelka iyo taageerada.
- 1.7 Tusaalahan, waxaanu si dhow ula shaqaynay EYST Wales (<http://eyst.org.uk/>). Qowmiyadaha laga tirada badan yahay iyo Kooxda Taageerada Dhallinyarada (EYST) waa hay'adda samafalka Wales ee hormuudka ka ah taageerta dadka madow, Aasiyaanka iyo qowmiyadaha tirada yar ee da'yarta, qoysaska, shakhsiyaadka iyo kooxaha bulshada ee ku nool Wales si ay wax ugu biiriyaan, uga qaybgalaan oo ay u noqdaan xubnaha la qiimeeyo ee bulshada Welsh. EYST waxay bixisaa adeegyo kala duwan si loo gaaro hadafkan, oo ay ku jiraan taageero mid-ka-mid ah; taageerada qoyska; talada iyo taageerada qaxootiga, magangalyo-doonka iyo muhaajiriinta Midowga Yurub; fursadaha tabaruca; shaqaaleysiinta la taageeray; iyo karti-dhisidda. Waxa kale oo ay caqabad ku noqotaa oo ay ka hortagtaa fikradaha xun ee ku saabsan kala duwanaanshaha jinsiyadeed, waxayna kordhisaa wacyiga iyo fahamka bulshooyinka kala duwan ee ku nool Wales.
- 1.8 EYST waxay isu keentay koox wadatashiga khatka tooska ah oo ka kooban 10 Madow, Aasiyaan iyo Qoomiyad laga tirada badan yahay iyo daryeelayaasha dadka da'da ah, waxayna fududaysay fadhiga. Caddaynta waayo-aragnimada daryeelka iyo taageerada ayaa laga raadsaday xog-bixiyeyaashan muhiimka ah kuwaas oo markii la isu keenay muujiyay qaababka muhiimka ah ee lagu garto. Waxaa muhiim ah in la ogaado in xog ururintu ay dhacday intii lagu jiray faafitaanka COVID-19, ee Sebtembar 2021. Kalfadhigu waxa loo qaabeeyey ilaa saddex su'aalood oo muhiim ah, balse dooddu waxa ay u socotay si xor ah oo dabiici ah, waxaana hubaal ah in aanay ku koobnaan kuwan oo keliya.
- Ma noo sheegi kartaa wax ku saabsan daryeelka iyo taageerada aad hesho / qofka aad daryeesho oo helo?

- 12-kii bilood ee la soo dhaafay, ma noo sheegi kartaa haddii ay jiraan wax isbeddelo ah oo ku yimid daryeelka iyo taageerada aad hesho / qofka aad daryeesho?
- Waa maxay saamaynta (haddii ay jiraan) isbeddelladani kugu yeesheen shakhsi ahaan/daryeele/xubin qoys ahaan?

- 1.9 Waxaan rajeyneynay inaan sahamino waayaha dadka waqti ka dib, iyo inaan isku dayno inaan fahanno in hirgelinta sharciga (laga bilaabo Abriil 2016) ay saameyn wax ku ool ah ku leedahay wanaagga dadka. Way fiicnaan lahayd in la yiraahdo ma aannan awoodin inaan arrimahaas sahaminno intii kooxdan lagu jiray. Asal ahaan taasi waxay ahayd sababtoo ah ka qaybgalayaashu waxay si cad diiradda u saareen la-kulmadoodii ugu dambeeyay iyo waaya-aragnimada daryeelka iyo nidaamka taageerada.
- 1.10 Warbixintani waxay bixinaysaa koonto ku saabsan doodda lagu habeeyey mawduucyadii ugu muhiimsanaa ee soo baxay intii lagu jiray kooxda falanqaynta. Mawduucyadan muhiimka ah waxaa taageeray faallooyinka laga soo qaatay ka qaybgalayaasha, laakiin qaab aan la aqoonsan doonin mid ka mid ah dadka ka qayb qaatay. Waxaa muhiim ah in la sheego in kuwani ay yihiin aragtiyada dadka ka qaybqaatay doodda - ma sheeganno in kuwani ay sinaba 'matalayaan' kuwa kale. Waxa ay yihiin - oo ay tahay in sidaas loo fahmo - waa waayo-aragnimada nololeed ee daryeelayaasha iyo isticmaalayaasha adeegga. Waxay yihiin xisaabaadka la macaamilkooda nidaamka, iyo jawaabahooda nidaamkaas.

2. Qodobo muhiim ah oo ka soo baxaya doodda

2.1 Qaybtani waxa ay tilmaamaysaa afar arrimood oo muhiim ah oo dooda qayb ka ahaa. Mid kasta waxa ku hoos jira taxane taxane ah oo isticmaalaya codka iyo erayada ka qaybgalayaasha, iyaga oo si faahfaahsan uga bixinaya khibradooda iyo sida ay uga jawaabeen isdhexgalka ay la lahaayeen nidaamka daryeelka bulshada.³ Waa ula kac in qaybtani ay si weyn diiradda u saarto. ku saabsan waxa ka qaybgalayaasha shakhsi ahaaneed ay yiraahdeen - ma aan daboosho tafsiiro ama falanqeyn si loogu oggolaado in codkooda ay ku dhawaaqaan.

Dareenka guud ee lagu daayo adeegyada bulshadu

2.2 Guud ahaan waxaa jiray dareen ah in dadka ay hoos u dhigeen adeegyada bulshada, waxaana dareenkan uu ahaa mid aad u daran marka loo eego in dadku ay marar badan isku dayeen inay ka fogaadaan isticmaalka adeegyada bulshada. Niyad-xumada ka muuqata xigashooyinkan soo socda, waxay caddayn u tahay kala go'a filashadii dadku ka qabeen taageerada ay rabeen inay helaan, iyo waxay dhab ahaantii heleen.

"Markii aan u baahday taageero kadib sanado badan oo aan la qabsanayay la'aanteed, [taageerada aan u baahanahay] halkaas igama aysan jirin"

"Waxaan ku idhi 'Weligay waxba kuuma waydiin taageerada daryeele, laakiin hadda waan u baahanahay' sababtoo ah iyada [hooyada] waxaa ka jabay sinta afar bilood ka hor, hal bil ka horna way ka jabtay cudud waxayna u baahday taageero markii ay fadhiisatay oo ay jiifsatay. . Had iyo jeer waan caawiyaa iyada, hadda dhabarka ayaa i xanuunaya. Markaa waan wacay oo waxaan ku idhi waxaan u baahanahay caawimo 24 saacadood ah, laakiin waxay igu yidhaahdeen raali ahow kuma caawin karno wakhtigan waxaad u baahan tahay, magaceeda ayaanu hoos u dhigi doonaa, ilaa wakhtigaasna waxa aanu ku jirnay liiska sugitaanka".

"Waxaa jirta xiriir la'aan ku saabsan haddii aan la hadlayno dadka saxda ah. Waxaan awooday inaan qabto doorkan daryeel sanado badan laakiin hadda arrimuhu way isbedeleen waxaan u baahanahay taageero, waxaan u imanayaa shaqaalaha bulshada laakiin ma helayo taageerada aan u baahanahay. Waxaa jira mallo ah in xubnaha qoysku ay sii wadi doonaan taageerada aniga mar walba ma ahaan karo xaaladdu."

"Markii aan kor u qaadayey walaacyadaas, adeegyada bulshadu waxay dhaheen ma jiraan wax aan sameyn karno, waana sugi doonaa oo aragnaa."

---

³ Ciwaannada mawduuc-hoosaadyadan waxa laga soo xigtay oraaqo laga soo xigtay ka qaybgalayaasha oo lagu tilmaamay weedho ku qoran far waaweyn iyo far waaweyn.

"Waxaan kaliya la xiriirnaa iyaga marka aan runtii u baahanahay, marka aan aad ugu baahanahay, xagee joogaan?"

Mid kale oo murugo leh, si fiican ma garanayo waxaan ugu yeero, niyad jab, tusaale murugo leh. Aniga qudhaydu waa naafo, wiilkayga yari waa daryeele, lacag la'aan i daryeela. Markii aan isku dayay in aan la xiriiro adeega bulshada markii isbitaalka la dhigay, adeega bulshadu waa iga dhaga adaygay codsigeyga caawinaada. Waxay sidoo kale diideen codsigii xirfadlayaasha kale ee ahaa inaan u baahanahay caawinaad dheeri ah guriga sababtoo ah waxay ogaadeen in wiilkaygu uusan awoodin inuu i daryeelo sababtoo ah wuxuu ku jiray isbitaalka. Xitaa ilamay soo xidhiidhin markaa."

La'aanta waqtiga daryeelka gudaha nidaamka daryeelka

- 2.3 Dadku waxay qireen in nidaamka adeegga bulshada uu cadaadis weyn saaran yahay, meel walbana ay ka jiraan caqabado marka ay timaado shaqaale ku filan. Waxa ku adkayd ka qaybgalayaasha inay heshiiyaan waxay ahayd naxariis la'aan iyo naxariis la'aan ay la kulmeen, laga soo bilaabo nidaam si la mid ah loogu talagalay in lagu taageero oo lagu daryeelo dadka baahan. Ma aysan dhigin dhaleeceyntan cagaha shaqaalaha gaarka ah maadaama ay garteen sida 'waqtiga saboolka' ay u yihiin, laakiin waxay rabeen jawaab wanaagsan oo ka timaada nidaamka daryeelka oo aan u muujin daryeel iyaga.

"Waxaa jira awood ama kheyraad ku filan nidaamka si loo muujiyo naxariis"

"Lama arko inaan nahay shuraako siman. Waxaan daryeeleynaa qofka aan jecelnahay waqtigooda ugu nugul noloshooda, waxaana mararka qaarkood dareemayaa inaysan jirin naxariis sababtoo ah aniga, waxaa jira, adeegaha bulshadu wuxuu sheegay in ay ku jiraan kheyraad, ma aysan helin maalgelinta. la xalliyey oo way kala bateen, laakiin waxaad daryeelaysaa qof aad jeceshahay wakhtigaas oo waxaad u baahan tahay qof u naxariista, si uu u muujiyo naxariis, ku siiyo wakhtigaas si aad u fahamto habka, laakiin ma jirto, maahan. la heli karo."

"Waxaa jirta ka jawaab celin la'aan weyn oo codsiyada fudud"

"Waxay qaadataa bilo aad u badan in codsiyada ugu fudud la maqlo oo la dhegeysto lagana dhaqmo."

"Inkasta oo aan haysano xirfadlayaal aqoon u leh nidaamka daryeelka bulshada ee qoyskeena waxaan ku dhibtooneynaa inaan ka shaqeyno nidaamka marka aan u baahanahay."

Codka dadka lama maqlo, wax maamul ahna ma haystaan

- 2.4 Waxaa jiray walaac badan oo ka dhashay xaqiiqda ah in dadku ay dareemayaan inaysan 'cod' ku lahayn nidaamka, oo aan la dhegaysan si kasta oo macno leh. Nambar

cawaaqibka ka dhalan kara tan ayaa la aqoonsaday: in jawaab-celin la'aantan ay horseedayso dareen ah in 'dagaal' la maqlo; in ay jiraan walaac ah in cabashada kor loo qaado aysan meelna u horseedi doonin ama ay keeni doonto daryeel iyo taageero ka sii daran kuwa ay jecel yihiin; iyo in dadku dareemaan niyad jab ku saabsan waxa ku dhici doona xubnaha qoyskooda.

"Waxa aan u baahday in aan dagaalamo si codkayga loo maqlo balse ma aysan dhicin wax xakameyn ah ma haysan"

"Waan ka fiirsanay oo way timid tan mana maarayn karno waxayna i waydiisay sababta, sababta ay email uga qaadatay xirfadlaha si ay tallaabo u qaadaan? Way waydiinaysay, iyadoo weyddiinaysa sannad iyo badh ka hor inta aanay gabi ahaanba is dhiibin, waayo cid dhegaysanaysa ma jirin.

"Waxaa jiray dagaal, waxaa jiray dagaal lagu doonayo in taageeradaas laga helo adeegyada bulshada."

"Aad ayaan u niyad jabay, murugooday oo niyad jabay sababtoo ah qofna ima maqlo"

"Waxa aan rabaa in aan ku celceliyo murugadayda runtii iyo niyad jabka aan ka qabo adeegyada bulshada oo aan ku dhibin in aan taleefoonka kula soo noqdo marka ay yidhaahdaan. Run ahaantii waa daal, sababtoo ah waxba isma beddelin, ma jiraan wax soo hagaagay tan iyo markii ugu dambaysay ee aan bixiyay jawaab celin dhowr sano ka hor, waad ogtahay inaan arkin qodobka mar dambe, runtii ma arko. "

Laakin sidaan u idhi wax iga yaabiya ma jiraan, mana dhibsado la xidhiidhkooda. Wax walba sida ay yihiin ayaan u ilaaliyaa sababtoo ah waxaan ogahay inay khasaari doonto tamartayda, tamartayda xaddidan iyo waqtigayga xaddidan. "

"Yaa u taagan dadka ugu nugul?"

"Markaad ugu jilicsan tahay oo cabashadaada la ilaalin waayo, way adag tahay oo way ku wiiqaysaa. Saamayntan ayaa ku rogmanaysa qoysaska oo dhan. Ma jirto qaab si madax bannaan looga caban karo haddii aanay xirfadlayaasha xirin darajooyin. Ma jiro qof u taagan dadka ugu nugul xaaladahan. Yaa noo dooda? Xaggee codkaygu maraa? Yaa i maqla? Yaa ilaaliya dadka nugul? Qof kastaa wuxuu soo maraa waqtiyo adag, tanina waxay uga sii dartay dadka nugul ee ka soo jeeda beelaha qowmiyadaha. "

"Waxay i dareensiinaysaa in aanay jirin wax faa'iido ah oo lagu biirin karo. Qofna ma maqlo. Oo haddii aad si uun u adkaysanayso, waxay kugu calaamadiyaan inaad tahay qas-wade.

"Waxaan ku qasbanahay inaan iska dhigno inaan ka xanaaqnay si ka yar sidii aan dhab ahaan nahay si aan u sugno taageerada joogtada ah ee adeegyada bulshada"

"Waa inaan caddeeyaa awooddayda inkasta oo aanan dareemin inaan haysto sababtoo ah haddii aad si xad dhaaf ah u sheegtid shaqaalaha bulshadu ma iman doono, ma iman doonaan, sooma soo laaban doonaan, ma hawlgeli doonaan. kula haddi aad ka weyn tahay adkeysii, waa inaad la ciyaarto

hoos taas si uun oo ku dhawaad noqoto sida robot oo kale hana u muujin shucuur si ay u bixiyaan taageero."

"Waa marka aad ugu jilicsan tahay oo aad u baahan tahay taageerada xirfadle ka dibna ay yiraahdaan waa inaad martaa hababka cabashooyinka oo aan weli lagu dhegaysan ama ficillada la raacayo waa wax naf-gooyo ah. Waxa aan ahaa daryeele inta badan noloshayda, laakin hooyaday iyada oo og sida ay ugu hanweyntahay iyo marka qofna dhag jalaq u siin qof nugul saameyntu waxa ay ku dhacdaa qoyska oo dhan, kaliya hooyaday ma aha laakiin caruurtayda iyo awowgay si fiican. Waxaad mooddaa inay jirto, meel laga cawdo ma jirto oo tabashooyinkaas la dhegaysto oo wax laga qabto waxay u muuqataa in qof kastaa kugu xidhan yahay, taasina ma sii socon kartid intaad cabashadaas soo gudbisay oo waa taas."

Saamaynta fikradda jinsiyadeed ee daryeelka iyo taageerada

- 2.5 Qaar badan oo ka mid ah mawduucyada sare waxay qaabeeyaan oo ay qaabeeyaan saamaynta midab-takoorka ee ay la kulmaan qaar badan oo ka mid ah ka qaybgalayaasha. Ka qaybgalayaashu waxay dib u milicsadeen waaya-aragnimada dhibka badan ee ay la kulmeen taasoo ka dhigtay inay su'aal galiyaan qaar ka mid ah malo-awaalka laga sameeyay iyaga, isirkooda, iyo asalka dhaqankooda. Waxaa jiray walaacyo dhab ah oo ah in marar badan, midabka maqaarkoodu uu ahaa mid tixgelin ah isdhexgalka nidaamka.

"Stereotyping ku salaysan qoomiyad ayaa qayb ka ahaa waayo-aragnimadayda"

"Waxaan rumaysanahay in ururo gaar ah ay nakala fogeeyaan, sababtoo ah waxa kaliya ee ay sameeyaan waa inay ku qiimeeyaan sida aad u egtahay iyo sida midabka maqaarkaagu yahay iyo sida aad awood u leedahay inaad u qeexdo erayada. Marnaba maaha dhibka dhabta ah ee jira, cos anigu waxaan aaminsanahay marka aan u tagno ururadan inay noqoto mid ku saabsan taageerada aad ka heli karto iyaga oo aan ahayn cidda aad tahay, meesha aad ka timid, diintaadu waxay tahay iyo dhammaan wixii la mid ah. tan. Cunsuriyadani meel walba way ka jirtaa, laakiin ururadu waxay si aad ah u soo shaac baxayaan marka dadka kale ay helaan taageero badan iyo caawimo badan oo ay runtii ka faa'iidaystaan adeegyadan halka dadka qaar ay yihiin kuwo laga tagay, nooc ka tagay oo ay u naxariisan doonaan. nala macaamilaan marka ay awoodaan, marka ay helaan waqti, marka ay sidan samayn karaan, had iyo jeer waa cudur daar marka ay noo yimaadaan taasina waa uun ra'yigeyga aniga oo og, qof walba sheekadiisa way ka duwan tahay laakiin taasi waa sida aan wax u arko. "

"Maalin maalmaha ka mid ah waxaan weydiyey shaqaalahayga bulshada in qaabka la iila dhaqmay uu wax xiriir ah la leeyahay midabka maqaarkayga, waxayna igu yiraahdeen 'maya, maxaad u malaynaysaa?' Waxaan helayay, ama ma helin caawimadii aan u baahnaa, in wiilkaygu u baahan yahay oo xitaa ka cabanayo ilaa sare waxaa jira hal dariiq oo kaliya, waxaad taqaanaa hal ama laba siyaabood oo aad uga caban karto xitaa maamulayaasha halkaas ma aysan helin."

soo celinta telefoonada. Markaa waxay u muuqataa sida guud ahaan, qof kastaa ma samaynin waxa aan u maleeyay in adeegyada bulshadu qabanayaan. Oo waxaan u maleeyay inay sababtu tahay magacayga iyo midabka maqaarkayga.

Waxaan filayaa in nala xukumo isla marka nala arko. Magacayga iyo magaca hooyaday kama kala sheegi kartid laakiin isla markii uu adeegaha bulshadu yimaado guriga hooyaday waxa wajigeeda ka muuqday cabsi. Jidkana, markaad noloshaada oo dhan kula nooshahay cunsuriyad waxaad ka soo qaadan kartaa nuuc ka mid ah qaabka ay u eegaan, sida ay dadku kuu eegaan. Sida codka, habka ay wax u waydiiyaan, sida ay dadku su'aalaha kuu waydiiyaan, sababtoo ah waxaad la noolayd waad ka soo qaadan kartaa."

"Malo-awaal ayaa laga sameeyay qoysaska Black, Asian iyo kuwa laga tirada badan yahay ee aan la samayn"

"Anigu waxaan ahay mid ka mid ah toban carruur ah ... sidaas darteed malaha ugu horreeya ee shaqaalaha bulshadu sameeyey waxay ahayd inaan awood u yeelan karno inaan maareyno sababtoo ah waxay yiraahdeen, 'oh waxaad leedahay qoys weyn si aad u maareyso'. Waxaan sheegay in taasi aysan ahayn xaaladdu sababtoo ah waxaa jira aniga oo keliya, naftayda, waxaan ahaa daryeele firfircoon, daryeele aan mushahar lahayn."

"Waxay ila tahay in jinsiyadu ay qayb wayn ku leedahay, sababtoo ah inta badan waxaan u malaynayaa in marka ay timaado qoysaska waaweyn, qoysaska la hayb sooco waxay u maleynayaan inay isku filan yihiin, oo aan u baahnayn caawimo, inay wax walba samayn karaan, inay sameeyaan. ku haboonaan kara baahiyahan bulsho ee dhaqan ee qofkan gaarka ah. Iyo malaha ah in awoodda shaqaalaha ay la siman tahay daryeelka waxaan u maleynayaa inay had iyo jeer si xun u saameyso dadka midabka leh sababtoo ah waxaa laga yaabaa inaan ka soo jeedno qoysas waaweyn, laakiin haddii kaliya saddex ama afar qof ay shaqeeyaan oo taageeraan qof kasta oo kale markaa taasi waxay la macno tahay in xitaa hal qof oo dheeraad ah uu jabiyo aadka u adag. dheelitirka ayaanu ku haysanay meesha."

3. Ku wajahan gabagabada

- 3.1 Warbixintan gaaban waxa ay ka kooban tahay tiro aad u xoog badan oo ka tarjumaysa waayaha dadka ee nidaamka daryeelka bulshada. Suurtagal maaha ama caqli gal ma aha in gunaanad guud laga soo saaro waaya aragnimadaas, laakiin waxaa muhiim ah in la aqoonsado xaqiiqada aragtiyaha la bixiyay. Waxa jira afar mawduuc oo ay qodobbada muhiimka ahi iskugu yimaaddaan:
1. Waxaa jiray dareen guud oo ah in dadka ay hoos u dhigeen adeegyada bulshada, waxaana dareenkan uu ahaa mid aad u daran marka loo eego in dadku ay marar badan isku dayeen inay ka fogaadaan isticmaalka adeegyada bulshada;
  2. Dadku waxay qireen in nidaamka adeegga bulshada uu cadaadis weyn saaran yahay, meel walbana ay ka jiraan caqabado marka ay timaado shaqaale ku filan. Waxa ku adkayd ka qaybgalayaasha inay heshiiyaan waxay ahayd naxariis la'aan iyo naxariis la'aan ay la kulmeen, laga soo bilaabo nidaam si muuqata loogu talagalay in lagu taageero oo lagu daryeelo dadka baahan;
  3. Waxaa jiray walaac badan oo ka dhashay xaqiiqda ah in dadku ay dareemayaan inaysan 'cod' ku lahayn nidaamka, oo aan la dhegaysan si kasta oo macno leh; iyo
  4. Ka qaybgalayaashu waxay dib u milicsadeen waaya-aragnimada murugada leh ee ay la kulmeen taasoo ka dhigtay inay su'aalo weydiyaan qaar ka mid ah malo-awaalka laga sameeyay iyaga, isirkooda, iyo asalka dhaqankooda.
- 3.2 Waxaan aqoonsannahay in kuwani ay ka tarjumayaan oo kaliya aragtida shakhsiyaadka aan ka maqalnay. Waxaan halkan ku xoojinaynaa codadkan sababtoo ah waxay bixiyaan fikrado muhiim ah oo ku saabsan halka nidaamka laga yaabo inuu caqabad ku noqdo awood u yeelashada inuu dadka uga jawaabo hab xasaasi ah oo dhaqan ahaan.
- 3.3 Waa muhiim in la aqoonsado dhawaaqyada iyo is-waafajinta u dhexeeya warbixintan iyo dukumeentiga ballaadhan ee sahaminta adeegsadhaha iyo aragtiyaha daryeelaha, oo ay weheliso kala duwanaanshaha. Qodobbada hoos ku qoran ayaa lagu soo gebagebeeyey warbixintaas, iyo kuwa halkan lagu soo bandhigay si ay u muujiyaan in qaar badan oo ka mid ah arrimaha lagu soo qaaday dukumeentigan ay la socdaan warbixinta ugu weyn:
- Isticmaalayaasha adeegga iyo daryeelayaashu waxay dareemayaan inay weli jirto masaafu lagu safro ka hor inta aan si buuxda loo xaqiijin himilooyinka sharciga;

- Waxaa muhiim ah in la aqoonsado qiimaha maqalka tooska ah ee ku saabsan waaya-aragnimada nololeed ee dadka kale inay tahay mid ka mid ah aasaaska muhiimka ah ee horumarinta taasoo udub dhexaad u ah sharciga;
- 'Safarka' ee ku aaddan hirgelinta dhammaystiran ee sharciga weli ma dhammaystirna, nidaamkuna wuxuu si cad ugu baahan yahay inuu si wax ku ool ah u shaqeeyo si uu si buuxda u xaqiijiyo awoodda dhammaan mabaadi'da si wadajir ah u wada shaqeynaya;
- Dadka qaarkiis inta lagu jiro cudurka faafa, mabaadi'da waligood kama fogaan waayo-aragnimadooda maalinlaha ah ee adeegyada bulshada. In kuwan loo dhowaado dadka way adkaan doontaa in la gaaro, laakiin weligeed ma dhicin waqti ka muhimsan tan hadda; iyo
- Isticmaalayaasha adeegyada qaarkood iyo daryeelayaasha, si kastaba ha ahaatee, waxay u sii kordhayaan dulqaad la'aanta isbeddelka. Aqoonsiga iyo qiimaynta tan hadda waxay fure u tahay shaqada si loo sii ambaqaado sharciga iyo mabaadi'diisa.

3.4 Si kastaba ha ahaatee, waa in la ogaadaa in waayo-aragnimadooda gaarka ah ee isticmaalayaasha adeegga Black, Asian, iyo Dadka laga tirada badan yahay ay ku kala duwan yihiin hal dhinac oo cad - in fikradda khaldan ee qowmiyadeed iyo nacaybka ay uga warrameen khibradahooda ay gaar u tahay iyaga.

3.5 Waxaan rabnaa inaan ku dhameyno fikradaha mid ka mid ah kaqeybgalayaasha. Gebagebadii dooda ayaa sheekadu u weecday waxa xigi doona oo ay dadku soo gudbiyeen. Mid ka mid ah ka qaybgalayaasha ayaa si gaar ah u milicsaday xiisadda sheekadooda la sheegayo iyo in kale. Waxay markii hore ka walaacsanaayeen in laga garto sheekada oo ay ka walaacsanaayeen taas. Daqiiqadii xigtay in kastoo, ay garteen in si loo keeno khibrado kala duwan dadka kale, in sheekadooda la sheego, codkoodana la maqlo. Waa niyaddaa ay warbixintani ku soo gabagabaysay:

"Waxaan rabaa in la isticmaalo dhab ahaantii, isticmaal. Isticmaal waad ogtahay sababtoo ah daawayn fiican igama helin adeegyada bulshada. Isticmaal, isticmaal...waxyaabo u baahan inay isbedelaan.

Waan ka xumahay sidaan hadalka u dhigaye waan milicsanayaa oo waxaan u malaynayaa inay tani tahay wixii aanan rabin, maan doonayn in la ii sheego, sida aan u hadlayona waxaan leeyahay haddii taasi tahay waxa loo baahan yahay in la ii sheego. u dhaco isbedel, haa markaas u sheeg sheekadayda, isticmaal eradayda. Waxaan u maleynayaa inay macquul tahay, waxaan u maleynayaa inay taasi tahay waxa saxda ah ee la sameeyo. "...